

Ο Γιος του Προμηθέα

Ο Ζοζεφέν Πελαντάν, η Συμβολική Τέχνη
και η Υλοποίηση του Ιδεατού

Σάσσα Μεταλλινού-Chaitow

*Αφιερώνω αυτό το βιβλίο στους γονείς μου, Λεόν και
Αλκμήνη Chaitow, που με στήριξαν σε όλα μου τα
όνειρα, και που έδειξαν αδιαλείπτως την πίστη τους σε
μένα. Χωρίς τη στήριξή τους δεν θα μπορούσα να είχα
υλοποιήσει τα δικά μου Ιδεώδη. Το βιβλίο αυτό είναι
αφιερωμένο σ' εκείνους ως ελάχιστος φόρος τιμής για
όλα όσα μου έχουν χαρίσει, και στη μνήμη του παππού
μου Σταύρου Μεταλληνού, που θα ήθελα τόσο πολύ
να μπορούσε να το διαβάσει.*

Σάσσα Μεταλληνού-Chaitow
Κέρκυρα, Οκτώβριος 2013

τίτλος συγγράμματος

Ο Γιος του Προμηθέα

Ο Ζοζεφέν Πελαντάν, η Συμβολική Τέχνη
και η Υλοποίηση του Ιδεατού

συγγραφέας

Σάσσα Μεταλλινού-Chaitow

καλλιτεχνική επιμέλεια

Νικόλαος Κουμαρτζής

α' έκδοση

Νοέμβριος 2013

isbn

978-618-80720-2-2

Εκδόσεις Δαιδάλεος Daidaleos Press
Θεσσαλονίκη, Ελλάδα Thessaloniki, Greece

Ιστοσελίδα: www.daidaleos.gr
Επικοινωνία: 2311 27 28 03 | info@daidaleos.gr

Απαγορεύεται η δημοσίευση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου αυτού, η αναπαραγωγή ή η μετάδοσή του με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

η καλλιτεχνική επιμέλεια, η σελιδοποίηση και η σχεδίαση της
μακέτας εξωφύλλου έγινε από τα ατελιέ της
iWrite Creative Team | www.iWrite.gr

εικόνες εξωφύλλου

Στο εξώφυλλο, πορτρέτο του Σαρ Ζοζεφέν Πελαντάν από τον Alexandre Séon, 1891.

Στο οπισθόφυλλο, προσαρμοσμένη προμετωπίδα που εμφανίζεται σε πολλά έργα του Ζοζεφέν Πελαντάν από το 1890 κι ύστερα, σχεδιασμός του Alexandre Séon. Οι φτερωτοί ταύροι (Ασσυριακές Σφίγγες) ήταν φύλακες των ναών των Ασσυρίων, και σημαντικό σύμβολο στο έργο του Πελαντάν (βλ. Κεφ. 4 για την πλήρη εξήγηση).

Στο εσωτερικό του εξωφύλλου, Προμηθέας, έργο του Γκυστάβ Μορώ, 1868.

ευχαριστίες

Το βιβλίο αυτό είναι το αποτέλεσμα τριών και πλέον ετών έρευνας, η οποία δεν θα μπορούσε να είχε υλοποιηθεί χωρίς την υποστήριξη και τη βοήθεια αρκετών ανθρώπων, τους οποίους ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου. Αν ξέχασα κανέναν εκ περιτροπής, ζητώ την κατανόησή τους.

Πρέπει να ξεκινήσω μνημονεύοντας τον άνθρωπο που εν μέρει ευθύνεται για την επιλογή μου να μελετήσω το συγκεκριμένο θέμα, τον πρώην καθηγητή μου Nicholas Goodrick-Clarke, ο οποίος δεν είναι δυστυχώς εν ζωή για να δει την υλοποίηση αυτής της μελέτης. Ευχαριστώ τον νυν καθηγητή μου Alan Cardew για τη διαρκή ενθάρρυνση και καλοσύνη του. Τους κ.κ. Joscelyn Godwin και Ζέφυρο Καυκαλίδη, που δέχτηκαν με ενθουσιασμό να προλογίσουν το βιβλίο μου. Τους ιστορικούς Brendan Cole, Gérard Galtier, κ.καθ. Christopher McIntosh, κ.καθ. Wouter Hanegraaff και κ.καθ. Mark Sedgwick για τις συμβουλές τους. Τον Χρήστο Πανόπουλο για την ελληνική απόδοση του «περηνιαλισμού» και τον Φίλιππο Αϊβάζη για τις καίριες πληροφορίες για τον Άλιστερ Κρόουλυ. Τον θείο μου και δάσκαλο Μπάμπη Δημησιάνο για όλα όσα μου έμαθε. Τους πολύ αγαπημένους Ιορδάνη Πουλκούρα, Άγγυ Βλαβιανού, κυρία Άννυ Μέρλιν, και τη Δώρα για την αγάπη και τη στήριξή τους. Τον αγαπημένο μου Νίκο για την αγόγγυστη υπομονή και στήριξή του όσο ήμουν απορροφημένη με την έρευνα και τη συγγραφή. Και φυσικά ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Γιώργο Ιωαννίδη και τις εκδόσεις Δαίδαλεος, που πίστεψαν στην αξία του Πελαντάν και της ιστορίας του.

περιεχόμενα

- 10 - Κατάλογος εικόνων
- 12 - Πρόλογος του κ. Ζέφυρου Καυκαλίδη
- 14 - Πρόλογος του καθ. Joscelyn Godwin
- 19 - Προοίμιο
- 23 - **Κεφάλαιο 1**
Αναζητώντας τον αληθινό Πελαντάν
α) Ποιός ήταν ο Ζοζεφέν Πελαντάν;
β) Στο κατώφλι μιας νέας εποχής
- 57 - **Κεφάλαιο 2**
Η Τέχνη είναι θρησκεία
α) Μύθοι Ρήξης κι Ένωσης: οι πηγές
β) Η Ιδεατή και Μυστικιστική Τέχνη
- 81 - **Κεφάλαιο 3**
Η Θεοδικία του Πελαντάν: Ο Προμήθειος Εωσφόρος

- 125 - **Κεφάλαιο 4**
Σύμβολα και Μυθοποιία
- 159 - **Κεφάλαιο 5**
Από τη θεωρία στην πράξη: το μυητικό σύστημα του Πελαντάν
- 183 - **Κεφάλαιο 6**
Απολογισμός: Ο Πελαντάν στον 21ο αιώνα
- 190 - Υπομνήματα
- 200 - Ενδεικτική Βιβλιογραφία
- 203 - **Παράρτημα**
Αποσπάσματα από το έργο του Πελαντάν *Ίσταρ*:
Οι Ελοχίτες: Ο Θρύλος της Αιμομιξίας
Συναισθηματικός Περίπατος
- 214 - Γλωσσάριο

ΚΑΤΆΛΟΓΟΣ ΕΙΚΌΝΩΝ

- 22 - **Εικόνα 1:** Αφίσα του πρώτου Σαλονιού του Ρόδου και του Σταυρού. Carlos Schwabe, 1892.
- 25 - **Εικόνα 2:** Joséphin Péladan, 1858-1918.
- 28 - **Εικόνα 3:** Προμετωπίδα της 1ης έκδοσης του *Le Vice Suprême*. Alexandre Séon, 1884.
- 29 - **Εικόνα 4:** Προμετωπίδα της 2ης έκδοσης του *Le Vice Suprême*. Felicién Rops, 1886.
- 32 - **Εικόνα 5:** Έμβλημα του *Εγκόσμιου Τάγματος του Καθολικού κι Αισθητικού Ρόδου και Σταυρού του Ναού και του Δισκοπότηρου*. Σχέδιο του Φρανσουά Μελιτιέ, 1892.
- 33 - **Εικόνα 6:** Προμετωπίδα του καταλόγου του 1ου Σαλονιού. Alexandre Séon, 1892.
- 35 - **Εικόνα 7:** Αφίσα για το 2ο Σαλόνι του Ρόδου + Σταυρού. Aman-Jean, 1893.
- 36 - **Εικόνα 8:** Αφίσα για το 3ο Σαλόνι του Ρόδου + Σταυρού. Gabriel Albinet, 1894.
- 37 - **Εικόνα 9:** Αφίσα για το 5ο Σαλόνι του Ρόδου + Σταυρού. Armand Point και Léonard Sarluis, 1896.
- 41 - **Εικόνα 10:** Ο Πελαντάν στην ηλικία των 60 ετών.
- 56 - **Εικόνα 11:** Σάσσα Μεταλληνού-Chaitow, *Ο Ναός της Τέχνης*, 2013.
- 59 - **Εικόνα 12:** Emile Bayard, *Η Ίσιδα γράφει τα Μυστήρια*, 1870
- 70 - **Εικόνα 13:** Ραφαήλ, *Η Σχολή των Αθηνών*, 1511.
- 71 - **Εικόνα 14:** Λεονάρντο ντα Βίντσι, *Μονα Λίζα*, 1506.
- 75 - **Εικόνα 15:** Edouard Daege, *Ο Μύθος του Βουτάδη*, 1832.
- 80 - **Εικόνα 16:** Gustave Moreau, *Φαέθωνας*, 1878.
- 82 - **Εικόνα 17:** *Η Τελευταία Κρίση*. Μωσαϊκό από τον Βασιλικό ναό Σεντ-Απολιναίρ, Ραβέννα. 6ος αι. μ.Χ.
- 83 - **Εικόνα 18:** *Το Στόμα της Κόλασης*, από τον Ψαλτήρα του Ουίνσεστερ (Winchester), 12ος αι.
- 84 - **Εικόνα 19:** Απεικόνιση του Σατανά από τον 14ο αιώνα, όπως περιγράφεται στη *Θεία Κωμωδία* του Δάντη.
- 85 - **Εικόνα 20:** *Ο Σατανάς, η Αμαρτία, και ο Θάνατος*. J. B. Medina, για την 1η έκδοση του *Χαμένου Παράδεισου* του Τζον Μίλτον, 1688.
- 86 - **Εικόνα 21:** Cornelis Galle, Ο Σατανάς του Δάντη, 1596 - 1605/8.
- 88 - **Εικόνα 22:** Carlos Schwabe, *Ευλογία*, εικονογράφηση για τα *Άνθη του Κακού* του Μπωντλαίρ. 1900.
- 89 - **Εικόνα 23:** Carlos Schwabe, *Λυκαυγές*, εικονογράφηση για τα *Άνθη του Κακού* του Μπωντλαίρ, 1900.

- 90 - **Εικόνα 24:** Félicien Rops, *Η Θυσία*, 1882.
- 92 - **Εικόνα 25:** James Barry, *Ο Σατανάς και οι λεγεώνες του ουρλιάζουν την περιφρόνησή τους στους ουρανοί, Χαμένος Παράδεισος*, 1777.
- 93 - **Εικόνα 26:** Richard Westall, *Σατανάς, Χαμένος Παράδεισος*, 1794.
- 94 - **Εικόνα 27:** Richard Westall, *Χαμένος Παράδεισος*, 1794.
- 95 - **Εικόνα 28:** William Blake, *Η αρχική δόξα του Σατανά*, 1805.
- 96 - **Εικόνα 29:** William Blake, *Ο Σατανάς παρακολουθεί τον Αδάμ και την Εύα, Χαμένος Παράδεισος*, 1808.
- 97 - **Εικόνα 30:** John Martin, *Χαμένος Παράδεισος*, 1825-6.
- 98 - **Εικόνα 31:** Gustave Doré, *Η Πτώση του Εωσφόρου, Χαμένος Παράδεισος*, 1866.
- 99 - **Εικόνα 32:** Gustave Doré, *Ο Σατανάς, Χαμένος Παράδεισος*, 1866.
- 100 - **Εικόνα 33:** Franz von Stuck, *Εωσφόρος*, 1890.
- 101 - **Εικόνα 34:** William Strang, *Εξώφυλλο, Χαμένος Παράδεισος*, 1896.
- 102 - **Εικόνα 35:** William Strang, *Ο Έκπτωτος, Χαμένος Παράδεισος*, 1896).
- 110 - **Εικόνα 36:** Fernand Khnopff, *Εξώφυλλο για το Istar*, 1888.
- 116 - **Εικόνα 37:** Σάσσα Μεταλληγνού-Chaitow, *Bené-Satan*, 2013.
- 124 - **Εικόνα 38:** Gustave Moreau, *Οιδίποδας και Σφίγγα*, 1864.
- 131 - **Εικόνα 39:** Carlos Schwabe, *εξώφυλλο για το θεατρικό έργο του Πελαντάν, Ο Υιός των Άστρων*, 1895.
- 132 - **Εικόνα 40:** Σάσσα Μεταλληγνού-Chaitow, *Ο Οάννες και ο κόσμος των μορφών*, 2013.
- 134 - **Εικόνα 41:** Odilon Redon, *Οάννες*, 1896.
- 138 - **Εικόνα 42:** Ο Ασσυριακός φτερωτός ταύρος (Μουσείο του Λούβρου).
- 143 - **Εικόνα 43:** Carlos Schwabe, *Σπλήνα και Ιδεατό*, 1907.
- 144 - **Εικόνα 44:** Λεονάρντο ντα Βίντσι, *Άγιος Ιωάννης Βαπτιστής*, 1516.
- 146 - **Εικόνα 45:** Jan Toorop, *η Σφίγγα*, περ. 1897.
- 147 - **Εικόνα 46:** Fernand Khnopff, *Ένας Άγγελος*, 1889.
- 148 - **Εικόνα 47:** Fernand Khnopff, *Η Σφίγγα, ή, το Χάδι*, 1896.
- 150 - **Εικόνα 48:** Franz von Stuck, *Το φιλί της Σφίγγας*, 1895.
- 152 - **Εικόνα 49:** Gustave Moreau, *Νεαρή Θρακιώτισσα κρατά το Κεφάλι του Ορφέα στη Λύρα του*, 1865.
- 153 - **Εικόνα 50:** Alexandre Séon, *Το κεφάλι του Ορφέα*, 1898.
- 158 - **Εικόνα 51:** Ferdinand Hodler, *Η Αλήθεια*, 1903.
- 167 - **Εικόνα 52:** Η σκηνή για το θεατρικό έργο του Πελαντάν *Sémiramis*, Nimes, 1904.
- 170 - **Εικόνα 53:** Franz von Stuck, *Φύλακας του Παραδείσου*, 1889.
- 176 - **Εικόνα 54:** Armand Point, *Τσιδα*, 1909.
- 177 - **Εικόνα 55:** Σάσσα Μεταλληγνού-Chaitow, *Η Καλοπροσωπία 2*, 2013.
- 181 - **Εικόνα 56:** Σάσσα Μεταλληγνού-Chaitow, *Η Ερεκιανή Ι: Η Τιμωρία*, 2013.
- 182 - **Εικόνα 57:** Ferdinand Hodler, *Ο Επίλεκτος*, 1894.

πρόλογος α΄
από τον Ζέφυρο Καυκαλίδη

Το όνομα Ζοζεφέν Πελαντάν που απασχόλησε την παρισινή κοινω-
νία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, είναι παντελώς άγνωστο όχι μόνον στο
ελληνικό αναγνωστικό κοινό, αλλά και στο παγκόσμιο. Ελάχιστοι
ειδικοί του συμβολισμού και του αποκρυφισμού γνωρίζουν τη ζωή του πε-
ρίεργου αυτού ανθρώπου. Συμβολιστής, εσωτεριστής, αποκρυφιστής και
γνωστικιστής - έννοιες που η συγγραφέας επεξηγεί στο τόσο χρηστικό
γλωσσάριο του βιβλίου της - ο Ζοζεφέν Πελαντάν πίστευε ακράδαντα
στην Τέχνη που θεωρούσε απαραίτητο βοήθημα για την αυτοπραγμάτω-
ση του ανθρώπου. Η αντιφατική, εμπνευσμένη, αλλά και εριστική προ-
σωπικότητά του έκανε πολλούς συγχρόνους του να αναρωτηθούν για το
τι πραγματικά ήταν αυτός ο άνθρωπος, ο οποίος κατά τα άλλα, επέδρασε
τόσο καταλυτικά στο χώρο του συμβολισμού.

«Ποιος ήταν ο Πελαντάν;» ρωτά η συγγραφέας, «Παράξενη, εκκεντρι-
κή κι ασήμαντη μορφή μιας ακόμη πιο παράξενης εποχής; Αλαζόνας και
τσαρλατάνος; Καλοπροαίρετος αλλά αποπροσανατολισμένος ιδεαλιστής;
Πεφωτισμένος διδάσκαλος που θυσιάστηκε στον βωμό της τέχνης από
τους ζηλόφθονες συγχρόνους του;» Στα ερωτήματα αυτά ο αναγνώστης
σίγουρα θα βρει κάποια απάντηση διαβάζοντας τις σελίδες που ακολου-
θούν, αλλά, μοιραία, θα θέσει το ερώτημα: και λοιπόν; έχει κάτι να μας
προσφέρει ο άνθρωπος αυτός που να έχει σχέση με τα προβλήματα τα
οποία αντιμετωπίζουμε σήμερα; Κάθε έργο που θέτει οντολογικά και αι-
σθητικά ερωτήματα μπορεί να αποτελέσει ερέθισμα προς περαιτέρω στο-
χασμούς και συνειδητοποιήσεις και ως τέτοιο δεν εξαρτάται από το χρόνο.
Ο βαθύτατα επηρεασμένος από τον Πλάτωνα και τον Πλωτίνιο Πελαντάν,
ο Μυημένος του Ρόδου και του Σταυρού, ο μεγαλωμένος σε ένα οικογενει-
ακό περιβάλλον πνευματικής εγρήγορσης και αποκρυφισμού, ο μάγος των
Παρισίων διατύπωσε το 1891 την ακόλουθη σκέψη:

«Για τη Δύση, που οδεύει στο θάνατό της, ετοιμάζουμε μια τελευταία δόξα,
για να θαμπώσουμε και να εξευμενίσουμε τους βάρβαρους που θα έρθουν.»

Επαφίεται στον αναγνώστη των σημερινών καιρών να τον επιβεβαιώσει
ή να τον διαψεύσει.

Ο Ζέφυρος Καυκαλίδης είναι διακεκριμένος νομικός και συγγραφέας με σημαντικό συγγραφικό έργο στους τομείς της νομικής, της φιλοσοφίας, και της ψυχολογίας, με δημοσιεύματα και εισηγήσεις σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια του εξωτερικού. Το 2001 βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το έργο του *Στέφανος Ξένος: Σκηνές από το δράμα του ελληνισμού σε Ανατολή και Δύση 1821-1894* (Καστανιώτης, 1999). Εκτός από τις μελέτες του έχει ασχοληθεί με τη συγγραφή θεατρικών και μυθιστορηματικών έργων, με πιο πρόσφατη κυκλοφορία το *Ό,τι απέμεινε από την ελιά του Πλάτωνα* (CaptainBook, 2013), ένας πλατωνικός διάλογος για τη σύγχρονη Ελλάδα.

προοίμιο

Στη σύνταξη αυτού του βιβλίου έχω ακολουθήσει τη λογική του εξερευνητή που βρίσκει ένα νήμα και το ακολουθεί ως την καρδιά του λαβύρινθου. Η έρευνά μου για τον Πελαντάν ακολούθησε ακριβώς αυτό το μοτίβο, καθώς όταν ξεκίνησα τη μελέτη μου ήξερα ελάχιστα πράγματα για εκείνον, και θέλησα να μοιραστώ το ταξίδι ανακάλυψης, προβληματισμών, ξαφνικών διαπιστώσεων κι εκπλήξεων με τον αναγνώστη, αντί να τον φέρω προ τετελεσμένων συμπερασμάτων χωρίς να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει – και να συμμετάσχει, στη διαδικασία της ανακάλυψης.

Το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί στεγνή ιστορική διατριβή για τη ζωή του Πελαντάν, ούτε συγκριτική φιλολογική ανάλυση. Βεβαίως κάθε πληροφορία στοιχειοθετείται και τεκμηριώνεται με βάση την διδακτορική μου έρευνα. Όμως, ο σκοπός του βιβλίου είναι να συστήσω τον Πελαντάν στον 21ο αιώνα, να αποστάξω την ουσία του πολυεπίπεδου έργου του χωρίς να τον αδικήσω, να αναδείξω τα κεντρικά σημεία ενδιαφέροντος, και να εξερευνήσω τις συχνά πρωτοποριακές του ιδέες με τρόπο χρήσιμο για όποιον ενδιαφέρεται για τις τέχνες και τα γράμματα, και ειδικά για το σημείο όπου διασταυρώνονται με μεταφυσικούς προβληματισμούς.

Η πρώτη μου επαφή με τον Πελαντάν ήταν σε μια ιστορική μελέτη για την ιστορία του Ροδοσταυρισμού,¹ ένα από τα ελάχιστα βιβλία που υπαινίσσονται ότι η ιστορία του Πελαντάν κρύβει κάτι περισσότερο από τη στιγματισμένη φήμη που τονίζεται στις περισσότερες αναφορές. Αρχικά ήμουν κάπως σκεπτική καθώς πέρα από ελάχιστα έργα ανθρώπων του στενού κύκλου του, η μέγιστη πλειοψηφία των βιογραφιών του Πελαντάν τον απαξιώνουν και τον επικρίνουν, απορρίπτοντας τον ως εκκεντρικό παλιάτσο. Το έργο του είναι τεράστιο και αρκετά επιβλητικό, λόγω της πολυλογίας και λυρικής γραφής που χαρακτηρίζουν τα μυθιστορήματά του, και της πομπώδους έκφρασης των θεωριών του.

Ωστόσο, αν αναλάβει κανείς την πρόκληση να διαβάσει τον Πελαντάν με τους δικούς του όρους, θα ανακαλύψει έναν άνθρωπο με ένα ξεκάθαρο όραμα, του οποίου το έργο ζωής ήταν η προσπάθεια οικοδόμησης ενός «Ναού του Κάλλους» για να διατηρήσει ό,τι απέμεινε από τον Δυτικό πολιτισμό που έβλεπε να ολισθαίνει στην παρακμή και τη σήψη. Ήλπιζε πως μπορούσε να εμπνεύσει τους αναγνώστες του επαρκώς, και να ενθαρρύνει τους καλλιτέχνες του κύκλου του να πλημμυρίσουν τον κόσμο με τέχνη που ανταποκρινόταν στις αρχές του πνευματικού κάλλους που ασπαζόταν, ώστε η κοινωνία να φτάσει σε μια νέα Αναγέννηση και να εξέλθει από τον βάλτο και το σκοτάδι που έβλεπε να την καταπίνει.

Σε πολλά σημεία έχω αφήσει τον Πελαντάν να μιλήσει μόνος του, μέσα από αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα που διατηρούν το λυρισμό και τον μυστηριακό τους χαρακτήρα, εγείροντας διάφορα ερωτήματα για τη δημιουργική διαδικασία. Δεδομένου ότι το έργο του είναι τεράστιο και δαιδαλώδες (περισσότερα από 100 βιβλία, και κάποιες εκατοντάδες άρθρα και δοκίμια), μοιραία εδώ ερχόμαστε σε επαφή με ένα απειροελάχιστο κλάσμα του έργου του. Αντίστοιχα, οι επιρροές που δέχτηκε, αλλά και που άσκησε, είναι άρρηκτα δεμένες με μια πλειάδα πολιτισμικών και κοινωνικοπολιτικών θεμάτων που δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν επαρκώς σε ένα εισαγωγικό έργο σαν αυτό.

Ωστόσο δεν μπορούμε να κατανοήσουμε πλήρως τον Πελαντάν χωρίς να γνωρίζουμε την πραγματικότητα στην οποία έζησε. Ο άνθρωπος και οι πράξεις του δεν υπάρχουν στο κενό, ούτε είναι δυνατόν να τον γνωρίσουμε μέσα από επιγραμματικές βιογραφικές πληροφορίες. Για το λόγο αυτό, στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου που ακολουθεί, παραθέτω μια σύντομη βιογραφία του Πελαντάν, ενώ στο δεύτερο σκιαγραφώ εκείνα τα στοιχεία του ιστορικού και κοινωνικού πλαισίου που μπορούν να μας βοηθήσουν να καταλάβουμε καλύτερα τη λογική με την οποία λειτούργησε. Στο υπόλοιπο βιβλίο, μέσα από μια σύνθεση λόγου και εικόνας, ξετυλίγουμε μαζί το όραμά του για την ανθρώπινη εξέλιξη μέσω της τέχνης.

Ενδέχεται ο αναγνώστης να παραξενευτεί από τις ιδέες που θα συναντήσει, και την «υπερβολική πρωτοτυπία» που του προσέδωσαν οι σύγχρονοί του, η οποία έμελλε να γκρεμίσει τους ευσεβείς πόθους και το όραμα αυτού του χαρισματικού ανθρώπου. Αυτή η υπερβολική πρωτοτυπία εγείρει και το ερώτημα: εκτός από το ιστορικό του ενδιαφέρον, έχει κάτι να μας προσφέρει ως φιλόσοφος της τέχνης; Στο ερώτημα αυτό, αφού γνωρίσουμε το έργο του, θα προσπαθήσω να απαντήσω

στο τέλος του βιβλίου, παραθέτοντας τις δικές μου εντυπώσεις με την ιδιότητα όχι μόνο της ερευνήτριας, αλλά και της ζωγράφου. Είμαι της άποψης ότι η γνώση - ειδικά η γνώση που αφορά στον πολιτισμό, είτε είναι ιστορική είτε σύγχρονη - δεν πρέπει να κλείνεται σε σκονισμένες βιβλιοθήκες και αρχειοφυλακεία, αλλά να διαδίδεται γιατί ο πολιτισμός χτίζεται με την αναμετάδοση, την αλληλεπίδραση, και την ανταλλαγή ιδεών. Μπορεί κάποιες από τις ιδέες του Πελαντάν να ήταν ασυνήθιστες, αλλά ολόκληρος ο βίος και το έργο του αποτελούν έναν ύμνο προς την Τέχνη με σκοπό την ανύψωση του ανθρώπου. Συνεπώς, σίγουρα θα έχει κάτι να δώσει και στις μέρες μας.

Σάσσα Μεταλληνού-Chaitow
Κέρκυρα, Οκτώβριος 2013

SALON ROSE-CROIX

BUREAU AU PALAIS
 GALERIE
DURAND-ROUEL
 11, RUE LAFAYETTE
 OUVERTURE 207
 VENDREDI 207
 SEMAINE 207
 DIMANCHE 207

κεφάλαιο ένα

Αναζητώντας τον
Αληθινό Πελαντάν

Την άνοιξη του 1892, εμφανίστηκε στους δρόμους του Παρισιού μια μυστηριώδης αφίσα. Απεικόνιζε τρεις γυναικείες φιγούρες. Η πρώτη, βυθισμένη γυμνή μέσα σε έναν βάλτο, με γλίτσα να τρέχει από τα χέρια της. Η δεύτερη, μισοκρυμμένη στη σκιά, ανεβαίνει μια σκάλα περιτριγυρισμένη από κρίνα και τριαντάφυλλα, και προσφέρει έναν κρίνο στην τρίτη, σχεδόν αιθέρια μορφή που κρατά μια φλεγόμενη καρδιά και τείνει προς μια πηγή φωτός.

Λίγες μέρες αργότερα, η αστυνομία του Παρισιού παρακολουθούσε σα-στισμένη καθώς εκατοντάδες άμαξες και χιλιάδες πεζοί κατέκλυσαν την πόλη, καθ'οδόν για τον εκθεσιακό χώρο Ντυράντ-Ρυέλ για να παραστούν στο πρώτο Σαλόني του Ρόδου και του Σταυρού, μια έκθεση όλων των τεχνών που περιλάμβανε 250 έργα 63 ζωγράφων, όπως και θεατρικές και μουσικές παραστάσεις που δημιουργήθηκαν ειδικά για τη συγκεκριμένη εκδήλωση. Συνολικά στον ένα μήνα που διήρκεσε, το Σαλόني προσέλκυσε περισσότερους από 50.000 επισκέπτες, και η επιτυχία του οδήγησε στη διοργάνωση ακόμη 5 παρόμοιων Σαλονιών στα επόμενα χρόνια.

Ο κατάλογος της έκθεσης ξεκινούσε με τα εξής λόγια:

Ζωγράφε, είσαι ιερέας: Η Τέχνη είναι το μεγάλο μυστήριο, και όταν από την προσπάθειά σου δημιουργείται ένα αριστούργημα, μια θεία αχτίδα κατέρχεται όπως σ'έναν βωμό. Ζωγράφε, είσαι βασιλιάς: η τέχνη είναι η αληθινή αυτοκρατορία. Ζωγράφε, είσαι μάγος: Η Τέ-

« Εικόνα 1. Στην αριστερή σελίδα, η αφίσα του πρώτου Σαλονιού του Ρόδου και του Σταυρού, 1892. Έργο του Carlos Schwabe.